

ЛЕКЦІЯ 1

Капітал ТОВ: організаційні питання

Добрий день, шановні колеги!

Щоб новостворене підприємство розпочало свою господарську діяльність, йому потрібні ресурси для старту. А вже від подальшої діяльності підприємства залежить, чи примножаться ці ресурси за рахунок прибутку.

У цьому курсі я буду говорити про капітал товариства з обмеженою відповідальністю, скорочено — ТОВ. Тож запрошую до захоплюючої подорожі фахівців підприємств саме цієї організаційно-правової форми.

Спочатку реєструється капітал юридичної особи у розмірі, визначеному статутом. Далі учасники вносять грошові кошти, майно та інші активи, щоб забезпечити ними зареєстрований капітал. Потім у процесі діяльності підприємство може прийняти рішення про зміну розмірів капіталу чи про інші операції з ним.

Зазначу одразу: цей алгоритм – орієнтовний. Іноді на практиці учасники здійснюють внески до статутного капіталу ТОВ у повному розмірі ще до того, як його зареєстровано, а збільшення і зменшення капіталу може відбуватися взагалі одночасно.

Можлива навіть ситуація, коли підприємство не планувало операцій саме з капіталом, а вони виникли, так би мовити, по факту. Яскравий приклад – учасник надає поворотну фіндопомогу своєму ТОВ. Товариство не може повернути цю позику, натомість збільшує капітал на суму отриманих коштів.

Сформуванню капіталу – це перше питання, яке постає перед будь-яким підприємством на самому початку його діяльності.

У сьогоднішній вступній лекції поговоримо саме про це. А конкретно: про основні організаційні питання, пов'язані з формуванням капіталу ТОВ.

1. Вимоги до статутного капіталу

Статутний капітал повинен бути в кожного ТОВ. Це прямо впливає з нині чинного законодавства.

Формувати статутний капітал – **обов'язково**.

Тому поширена раніше практика, коли підприємство роками функціонує, а його статутний капітал не сформовано – вже в минулому. На сьогодні статутний капітал кожного ТОВ потрібно сформувати. І учасники ТОВ мають здійснити під сформований капітал реальні внески.

Розмір статутного капіталу складається з номінальної вартості часток його учасників, виражених у національній валюті України. Розмір частки учасника товариства в статутному капіталі можете додатково визначати у відсотках. При цьому цей розмір повинен відповідати співвідношенню номінальної вартості частки учасника і статутного капіталу товариства.

Для більшості так би мовити звичайних ТОВ законодавство мінімального розміру статутного капіталу не передбачає та кількість учасників не обмежує.

Щоправда, є винятки. Вони стосуються розміру і «наповнення» статутного капіталу товариств, які займаються певними видами діяльності. Для таких товариств спеціальне законодавство встановлює певні обмеження.

Серед таких ТОВ:

- інформаційні агентства;
- торговці цінними паперами;
- фондові біржі;
- туристичні оператори;
- оператори державних лотерей;
- компанії з управління активами.

Поглянемо на ці товариства детальніше!

Інформаційне агентство

Встановлено обмеження на розмір частки у статутному капі-

талі, яка належить іноземцям або іноземним юридичним особам.

Дозволено, щоб сукупна частка таких інвесторів становила максимум 35 %.

Торговець цінними паперами. Для такого ТОВ законодавство визначає мінімальний обсяг статутного капіталу:

- 500 тис. грн — для дилерської діяльності;
- 1 млн грн — для брокерської діяльності;
- 7 млн грн — для андеррайтингу або діяльності з управління цінними паперами.

Також є обмеження щодо частки іншого торговця цінними паперами в статутному капіталі такого товариства. Вона не може перевищувати 10 %.

Фондова біржа

Розмір статутного капіталу фондової біржі має становити не менше 15 млн грн.

Засновниками фондової біржі мають бути не менше 20 торговців цінними паперами, що мають ліцензію на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку. При цьому частка одного торговця не може становити більш ніж 5 % статутного капіталу фондової біржі.

Туристичні оператори

Загальний розмір частки туроператора в статутних капіталах інших туроператорів України не може перевищувати 20 %.

Оператори державних лотерей

Статутний капітал такого ТОВ не може бути менше 30 млн грн.

Якщо статутний капітал становить рівно 30 млн грн, він увесь

формується тільки за рахунок грошей. Якщо більше – за рахунок грошей формується мінімум 30 млн грн статутного капіталу. При цьому заборонено використовувати для формування статутного капіталу такого оператора кошти з непідтверджених джерел.

Компанія з управління активами

Розмір статутного капіталу ТОВ з управління активами має бути не менше 7 млн грн.

Причому частка держави в статутному капіталі такої компанії не може перевищувати 10 %.

Докладну інформацію щодо тих ТОВ, для яких встановлено обмеження щодо розміру статутного капіталу та складу учасників, ви знайдете у додатку 1 до лекції.

Дані про розмір статутного капіталу ТОВ і частки кожного із засновників обов'язково зафіксуйте в установчих документах ТОВ. Крім того, цю інформацію потрібно внести до ЄДР.

2. Дозволені й заборонені внески

Після того, як статутний капітал сформовано, виникає питання про реальне внесення вкладів учасниками ТОВ. Законодавство встановлює певні обмеження на види майна, які можна внести.

Почну з дозволених вкладів. Внеском до статутного капіталу товариства, можуть бути:

1) **грошові кошти**. Їх можна вносити як у національній, так і в іноземній валюті, як у готівковій формі, так і в безготівковій. При цьому інвалютний вклад в установчих документах зазначайте і у валюті, і в гривневому еквіваленті;

2) **цінні папери**. Це можуть бути акції, облигації, ощадні та інвестиційні сертифікати тощо;

3) **інше майно**. Можна вносити до статутного капіталу:

— рухоме майно, наприклад транспортні засоби, комп'ютерну техніку, товари, сировину, матеріали тощо;

- нерухомість, наприклад будівлі, споруди та інші об'єкти;
- майнові права (зокрема, права на об'єкти інтелектуальної власності, права користування майном і т. п.).

А чи можна внести до статутного капіталу кошти, отримані в кредит і під заставу?

В принципі, так. Прямої заборони немає.

Тобто учаснику не обов'язково мати власні накопичення для вкладу до статутного капіталу ТОВ.

Але зауважте: саме товариство не може надавати своєму учаснику позику для внеску. Також воно не має права виступати поручителем за позиками чи кредитами, наданими третьою особою для оплати вкладу її учасника.

Також учасник має право погашати заборгованість із вкладу до статутного капіталу ТОВ шляхом взаємозаліку з цим ТОВ. Це дозволяє вносити до статутного капіталу, заборгованість підприємства перед учасником. Адже для учасника це актив у вигляді дебіторської заборгованості.

Тепер про заборонені вклади. Що до статутного капіталу ТОВ вносити не можна? Серед таких активів можна назвати:

Заборонено вносити до статутного капіталу ТОВ:

- бюджетні кошти;
- майно державних і комунальних підприємств, яке не підлягає приватизації;
- майно, яке перебуває в оперативному управлінні бюджетних установ;
- майно, обіг якого заборонено або обмежено;
- майно боржника з дня винесення ухвали про порушення провадження у справі про банкрутство;
- векселі;
- облігації, емітентом яких є юрособа, що формує статутний капітал;
- права користування і оренди земельної ділянки державної або комунальної власності;
- права на пай і земельну ділянку, призначену для ведення

товарного сільгоспвиробництва, особистого селянського господарства до набрання чинності законодавством про обіг земель сільгосппризначення;

— особисті немайнові права інтелектуальної власності.

Повний перелік майна, яке заборонено вносити до статутного капіталу, ви знайдете у додатку 2 до лекції.

На практиці виявити, що до статутного капіталу внесено заборонене майно, не так просто. На стадії здійснення реєстраційних дій це майже неможливо. Адже чинним законодавством не передбачено механізму перевірки таких коштів або майна. Проте надалі це може призвести до того, що за позовом зацікавлених сторін внесення такого майна може бути оскаржене. Тому нехтувати зазначеними заборонами не радимо.

І ще. **Внесок до статутного капіталу в негрошовій формі повинен мати грошову оцінку.**

Вона затверджується одностайним рішенням загальних зборів учасників, у яких взяли участь усі учасники товариства. При створенні ТОВ така оцінка визначається рішенням засновників про створення товариства.

Тобто у загальному випадку залучати оцінювача потреби немає.

Обов'язково незалежна експертна оцінка повинна проводитися тільки у випадках, передбачених законом. Зокрема, вона повинна здійснюватися в разі створення товариства на базі державного майна або майна, що перебуває в комунальній власності. Також її проводять для визначення вартості вкладів, якщо до товариства вноситься майно господарських товариств з державною часткою або часткою комунального майна.

Утім, і в інших випадках запросити незалежного оцінювача можна добровільно. Це робиться за згодою сторін і повинно бути закріплено рішенням загальних зборів учасників ТОВ.

3. Строки внесення вкладів

Внески до статутного капіталу мають бути здійснені кожним учасником повністю протягом шести місяців з дати державної реєстрації ТОВ. Але можна прописати в статуті інший строк. Відповідні положення можуть бути внесені до статуту, змінені або виключені з нього одностайним рішенням загальних зборів учасників, у яких взяли участь усі учасники товариства.

Якщо внески у встановлений строк повністю внесені не будуть, виконавчий орган ТОВ повинен направити «непунктуальному» учаснику попередження. У ньому для учасника встановлюють додатковий строк для внесення вкладу, який визначається виконавчим органом або статутом ТОВ, але не більше 30 днів. До речі, строк відправлення самого попередження не прописаний, тому воно може бути надіслане виконавчим органом будь-коли.

Якщо учасник проігнорує таке звернення, то виконавчий орган повинен скликати загальні збори учасників. Ці збори можуть прийняти рішення про:

- ліквідацію товариства;
- виключення учасника, що заборгував;
- зменшення статутного капіталу ТОВ на неоплачену частину частки;
- перерозподіл неоплаченої частки (або частини цієї частки) між учасниками товариства без зміни розміру статутного капіталу і погашення заборгованості, що виникла, такими учасниками.

Якщо перерозподіляється уся частка боржника, який ні копійки не вніс до статутного капіталу, ця особа свій статус учасника ТОВ втрачає.

Ну от, власне, і все на сьогодні. З правовими засадами формування капіталу ми розбиралися. На наступній лекції перейдемо до обліку операцій з капіталом. Тож залишайтеся з нами.